6.

DISSERTATIO MEDICA INAUGURALIS
DE

CONSILIO MEDICO,

Quam
FAVENTE DEO OPTIMO MAXIMO,
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,
DN. PHILIPPO WILHELMO,
PRINCIPE BORUSSIÆ, MARCHIONE BRANDENBURGICO, CETERA,
GRATIOSISSIMÆ FACULTATIS MEDICÆ CONSENSU,
IN ACADEMIA FRIDERICIANA
SUB PRÆSIDIO
DN. GEORGII ERNESTI STAHL,
MED. D. ET PROFESS. PUBL. ORDINAR.
h. t. FACULT. DECANI,
PATRONI AC PROMOTORIS SUI ÆTATEM DEVENERANDI,
PRO LICENTIA
Summos in ARTE MEDICA Honores, Jura & Privilegia
DOCTORALIA legitimo modo consequendi
d. 24. Jul. A. MDCCVIII. horis ante & pomeridianis
IN AUDITORIO MAJORI
Publicæ Eruditorum Disquisitioni exponet
JOHANNES CHRISTIANUS DAUMIUS,
Cygnéa - Misnicus.

HALÆ MAGDEB. LITERIS CHR. HENCKELII, ACAD. TYP.

DEO, PATRIÆ, PATRONIS

ATQUE

AMICIS.

PROOEMIUM.

QUemadmodum vulgò ARS describitur, quod sit habitus *cum recta ratione* effectivus, ita oportet certè, ut, qui illam exercere, nedum alios ejus compotes efficere, in animum inducit, plenam ejus Ideam, & agendorum ordinem atque nexum, *mente* complexus, ejusque verè compos sit; quò ita sub rectè instructæ mentis, seu *rectæ rationis*, præsidiô, ad effectum sibi propositum, justô tramite procedere, atque scopô sibi propositô potiri valeat. Quæ verò Ars sub sole dignior est, quæ ita sub rectæ, imò exquisitissimæ rationis, ductû exerceatur, quàm ipsa Medica? Circà unam nempè supremam necessitatem utique occupata, Sanitatis, sine quâ sibi molesta, alijs inutilis, est ipsa Vita. Certè itaque summum hic fuerit operæ pretium, imò exigit hoc summa æquitas, & vetat contrarium ipsa Justitia rerum, ut nihil circà hanc Artem inconsultò, neque citrà, nedum contrà rectæ rationis præcepta, temerè suscipiatur. Sicut autem ita facilè justum & æquum agnoscitur, quod hâc in Arte nihil sine maturô judiciô atque providâ pensitatione, verbô, sine *Consiliô*, atque studiô, audere atque perpetrare, licitum esse debeat; Adeoque etiam, ut in universum, arti medicæ præcipuam dignitatem, imò efficaciam, fœnerari debeat justum atque providum *Consilium*: Quâ de re quoque, si verba facere quis in animum induceret, paucis certè illam comprehendere minimè valeret: ita cùm

 etiam

etiam ſubinde in uſum veniant ejusmodi *Conſilia*, quæ ipſis paſſim ægris, ad exoptatum, pro retinendâ aut recuperandâ ſanitate, agendi modum, ita ſuppeditanda ſint, ut Medicus, vel planè nihil ultrà, vel certè nihil ſine horum conſiliorum obſequiô, ad ſummam morbi, in ſolidum conferre poſſit, eſt omninò non indigna conſideratu etiam hujusmodi rei plenior paulo cognitio, & ſufficiens contemplatio. Movit me hæc ipſa ratio, ut, dum SPECIMINIS INAUGURALIS Thema circumſpicio, ad hanc ipſam maximè appulerim animum, nempè de CONSILIO MEDICO, quô patientis neceſſitudines tanquam regulâ quâdam & amuſſi inſtruuntur ac ordinantur, aliquanto curioſius diſquirendi, quantùm illud non magis utilitatis, quàm ſubindè ſolidæ, imò unicæ, neceſſitatis involvat: quantùm nempè tàm ad directum regimen ægri attinet, quô ille etiam *citrà medicamentorum uſum*, aut efficaciam, ſibi conſulere poſſit, imo debeat: quàm ad medicamentorum etiam juſtum uſum atque felicem effectum, quomodo ſeſe æger ad hanc ſpem gerere debeat, referendum veniat.

DEUM autem Opt. Maximum ſupplicibus precibus veneror, ut ille propoſito huic noſtro clementer adſpiret, mihique vires illô condignè defungendi, benigniſſimè largiatur.

I.

CONSILIORUM MEDICORUM nomenclatura, cùm, uſitatis moribus, diverſas acceptiones involvat, ſecundum quas tamen omnes atque ſingulas, propoſitum noſtrum exequi, temporis ratio nobis non permittit; è re noſtrâ fuerit, ante omnia illam acceptionem, è reliquis ſecernere, de cujus objectô propriè diſquirere,

rere, nostri propositi fert intentio. Dicitur autem *Consilium* Medicum, *tribus* præcipuè solennioribus modis: *Primò*, de sententiâ Medicorum, tàm de universâ indole atque constitutione cujuscunque morbi: quàm de spe aut metu [illegible] ejus eventum: sed & de methodo atque mediis, quibus ejusmodi constitutioni, ad plenam bonam spem, obviam procedere & subvenire, secundum regulas Artis, integrum videatur. Hæc Consilia jam à *singulis* seorsim meditis, jam à *pluribus* in unum conferentibus, peti solita, non facimus nostræ considerationis præsentis. *Secundò*, meretur utique nomen Consilii capessendi, ipsa, uti Scholæ Medicæ loquuntur, *formatio indicationum*, seu *inventio* methodi & auxiliorum: Quâ de re, nempè pensitatione necessariâ, & inveniendâ verâ atque fidâ conclusione, subinde animadvertere licet *impotentiam* illam, *incertitudinem*, *fluctuationem* animi in Medico, quæ partim [illegible] & periculosis sese exserit, partim inconsulto [illegible] Wie wann man diß oder jenes gebrauchte? Wollen dieses versuchen/ rc. Will dieses noch geben/ wann das nicht hilfft/ so weiß ich weiter nichts/ rc. partim ipsis remediis, ita in horas [illegible] denuò subornatis, [illegible] plebs inde colligere intelligat, quod Medicus in nullo horum veram fiduciam collocandi compos fuerit. De quâ re falsè certè *Paracelsus*, partim præscriptionem Compositionum, magnum numerum ingredientium complexarum, Medicis talibus familiarem, traducit: Recipe Ther. Andr. Mithrid. Diambr. Philon. Persici, und was ist mehr lang? Ist etwan ein gutes kräutlein: partim inter signa *Savariqua*, locò non alienò connumerat, Wann der Artzt zittert. Quanquam etiam non multò rarior sit in [illegible] exorbitans, inconsulta [illegible] dax penitùs *temeritas*, sine ullo *rectæ rationis consilio*, non solum quidlibet, sed etiam quidvis *importunum* atque violentum, in usum trahendi: De quâ ipsâ tamen etiam *Consilii* Medici acceptione in præsentia agere, non fert nostra intentio. *Tertiò* denique, est *Consilium* [illegible], quò Medicus,

cus, secundùm solidum intellectum, *Rationem* inquam atque fidam *Experientiam*, tùm alia, quæ præsenti ægri constitutioni conducant, ad animum revocat. tùm ægrum ipsum *instruit*, quibus actionibus, aut quâ continentiâ, sibi ita prospicere, & naturæ suæ subsidio esse debeat, ut felicem successum ac eventum morbi certius sperare inde liceat aut, si consilio fideli auscultare, quin obsequi, negligat, infaustum successum atque exitum metuere necesse habeat, imò expectare.

II.

De hujus postremæ acceptionis *consilio*, in animo habemus loqui, Imprimis, inquam, de eô, quod medicus ita suppeditare debeat ægris, ut vel medicamentorum usus, nisi illi obtemperent dicto, *anceps*, imò *inanis* reddi possit: Vel, si tali consilio morem decenter gerant, non solùm sine *multis*, sed sæpè etiam vel sine *ullis*, remediis, felicem morbi expugnationem expectare liceat. Diximus autem hoc consilium *medicum*, à Medicò inquam utique proponendum, atque ægro commendandum Interim non abs re erit, si etiam hoc in genere, brevem quidem, sed non pariter levem, admonitionem commendemus, concernentem circumstantiam certam, quæ *Consiliarium* quam maximè commendat, uti secundum nudam sanam rationem etiam reverà decet. Est hæc, ut Consiliarius sit *postulatus*. Optandum enim verò meritò esset, ut passim non postulata solùm, sed certè etiam necessaria *prudentia*, circa hoc negotium ita observaretur, ne, non sibi solùm, sed apud imperitiores atque minus discretos, etiam toti *Arti*, tanquam frivolæ atque inconsideratæ opprobrium accerserent, *affectati* consultores Quid enim, proh pudor, notius propemodum est, quàm passim, ad fastidium prudentiorum ac honestiorum ægrorum atque cognatorum, *ingerere* se homines, *offerre*, *spondere*, *polliceri* sua *Consilia* Jam per *internuncios*, à vetulis, ad Patronos & Patronas usque. Jam variis *sollicitandi* modis, illud exigere, laborare, ut ipsi admittantur cum suo

con-

consilio: Jam denique spontè, ab aliis ex improviso introductos, etiam solos, cum officiorum præfatione ægrorum cubicula irrumpere, &c. Ab ejusmodi *consultandi impetu*, cavebunt sibi quotquot sunt honesti Medici, tantò magis, quando satis verecundi fuerint, ad, ipsô suô factô, damnandam, aut in dubium adducendam aliorum honestorum Medicorum, ægrô jamdum consulentium, peritiam aut habilitatem. Sic ubi verò ab ipsis in Consilium *vocentur*, & audiant etiam, videant, imò jam pluribus exemplis notum atque perspectum habeant, quid consiliorum ibi agitetur, ut ipsi bonâ suâ *Conscientiâ* illud approbare non possint, tunc utique & Scientia & Conscientia ipsis facilè dictabit, quid petitis ægrorum respondere, & quantùm illis satis facere possint: Sine exclusione præcedentis Medici, si ille in commune consulere velit atque possit: Vel etiam cum exclusione, si ille recuset societatem, & tamen cordatus Medicus, denuò consultus, cum istius ausibus consentire, non audeat.

III

Ut vero etiam de *subjecta* constet ubi consilia Medica, hæc inquam, de quibus nobis sermo est, in specie, locum sibi vindicent, sunt talia, tùm omnes propemodum alii morbi, tùm præ reliquis omnibus, primo omninò loco, ipsæ maximè *Febres*: Quemadmodum enim, in quibuslibet utique morbis, ferè prudente opus est *regimine*, quô patiens uti necesse habeat, si felicem medicationis eventum securiùs sperare in animum inducat. Et quô temerè *neglectô*, aut in *contrarium* conversô, certior pessimi eventus metus occurrat. Ita nihil certiùs usquam est, quàm quod hujusmodi eventus, non tàm *ambiguus*, quàm certissimè summè *periculosus*, antè omnia maneat *Febres* cujuscunque generis, tantò magis autem *brevioris* funesti periculi, *acutas*, imò *malignas*.

IV.

Enim verò cordatum quidem, imò quôvis modo solum attentum quemcunque, talium rerum æstimatorem, fugere nequaquam potest, id, quod passim tanquam in oculos, & universorum quidem hominum, incurrit, modò prudenter

ap-

aperiantur atque dirigantur, quomodo *multi magni morbi*, *passim* & *frequenter* obvii, (periculosi, si perperam observentur ac administrentur, successus ac eventus,) nihilominus sine ullis aliis *externis adminiculis*, *salutariter* decedant, ita ut ægri ab illis iterum rectè liberentur, ac in integrum restituantur. Ut enim numerosissima certè passim exempla omittamus, ab ipsa *Peste*, sine ullis externis *artificiosis* adminiculis, in integrum restitutorum, imprimis plebejorum, certè luculentissimum harum rerum specimen exhibent affectus illi *πανδήμιοι Variolæ* ac *morbilli*. Quibus sicuti plerosque omnes homines obnoxios esse, notissimum est, ita nihilo magis ingotum, quod immensus ita affectorum numerus, non solum sine ullis *artificiis* extraneis, communissimè salubeirimum morbi sui exitum experiantur: Sed ferè familiariter etiam tali *methodo* atque procedendi ratione, quæ à vulgatis multorum *artificum* consiliis, longè in diversum abeat. Sicuti de reliquo de universis omninò *Febrilibus* commotionibus, illud utique tanquam certissimum existit, quod sine bonâ rectè conveniente, atque ex parte ægri patienter obsequente, *continentiâ*, *ars* directa, cum suis extrinsecus afferendis *auxiliis*, adeò parum valeat, ut rem sine præoccupatione æstimando, reverâ minimè dimidium ejus, quod necesse est, Medicus absolvere valeat. Unde certè opus hûc esse decente, & quôvis modo opportunô, *consilio*, sole meridiano clarius dilucescit.

V.

Quid, quod etiam, uti sunt hominum, non solùm patientium, sed hodiè etiam artificum, usitatissimi mores, sæpe numero non tam æque in considerationem venire debeat, quid patientem *positivè* agere expediat, quàm illud, quid *non agere*, quid *omittere*, imo *vitare* atque *cavere* necesse sit. Ubi profectò sæpe sæpius non tàm intemperantioribus ægri moribus, quam indomitis temerariorum *artificum* ausibus, & *novis* consiliis, *consilia* opponere necesse est. Quando nempe in deterius acceptis, bonis ipsius *naturæ consiliis*, quidi-

quidlibet potius aliud, imò vel ſimpliciter *contrarium*, tentandum videtur, quàm illud, quod quoquo modo, in corpore ægrotantis contingere obſervatur. Ubi profectò non tàm ipſi ægro, quàm alieniſſimè paſſim ſpeculantibus atque molientibus inquietis *artificibus*, *conſiliô* atque *ſtudiô* obſiſtere, neceſſarium eſt.

VI.

Sanè verò præcipuum *objectum* conſiliorum horum, ægris ſuppeditandorum, eſt *Obſequium* præſtandum ipſis *œconomiæ corporis* ſui actionibus *vitalibus*, mediantibus quibus corpus non ſolùm conſervandum, ac ab impendentibus, quin ingruentibus, damnis, præſervandum: ſed etiam nonniſi illis, *methodicè*, & ſecundum rationi innitentem experientiam, à rebus noxiis actu in corpore agentibus atque graſſantibus, iterum liberandum atque repurgandum eſt. Quid vero dicamus de *reparatione* verorum damnorum, corpori ipsô factô jamjam illatorum? Eſt certè hæc res apud chorum Theoreticorum ita negligenter æſtimata & tractata, ut oppidò paucos invenire contingat, qui huic conſiderationi dignam attentionem adhibeant. Verſatur autem res in eô, quod ferè corporalium damnorum, *ſtructuræ* inquam atq; *texturæ* corporis oblatorum, *reparatio*, ab omni *artis* poteſtate adeò prorſus alieniſſima exiſtat, ut ne quidem quantùm aciculæ caput magnitudine æquare poſſet, ullus ſub ſole *artifex*, ſecundùm veram ſui, naturaliter debitam, conſtitutionem, reficere valeat. Dum autem *natura*, ad reparandum hujusmodi quodcunque damnum, *tempus* imprimis impendit certum, ſub cujus decurſu operationes ſuas decenter abſolvere poſſit. Cavendum proinde eſt, ne conſilia aberrent ab hâc circumſtantiâ, ſed ſinceram illam potius ſervent & ſequantur, ut quantùm neceſſe eſt, *expectare* doceantur patientes. Nec inordinatis ac intemperantibus *properandi* intentionibus, irrita ad minimùm, imò non raro etiam ancipitia tentamina locum inveniant, ſed peritiore conſilio cohibeantur.

VII.

Brevia diximus, verbis nempè paucis, re verò certè longa, dum ipsius *naturæ instituta*, pro fundamento *consiliorum* formandorum supponimus; Interim nulla utique alia hîc suppetit via, salubrem methodum ad sibi ipsi benè consulendum ægro præscribendi, præter unicam hanc, ipsos domesticos *œconomiæ corporis conatus*, atque *motus* studiosè observandi atque prosequendi. Excipit hanc proximè, & vestigiis veluti insistit, etiam *remediorum* simplicissimorum atque facilè parabilium commendatio. Habet profectò hujusmodi *consilium*, tantam sæpenumero utilitatem, tàmque justum usum, ut ne quidem *speciosiorum* quorumcunque substitutione compensari possit, nedum meliùs absolvi. Dies certè prius, quàm materia, nos destitueret, si talium rerum exempla memorare in *animum* induceremus; placet duo solùm, quæ Dn. D. Præses in hoc propositô memoratu non indigna ducit, breviter attingere. In genere, numerum non contemnendum nominat ejusmodi patientium, qui variis, alii in *intimiore* corpore, alii per *ambitum* ejus, incommodis, vexati, & frustra, ab aliquam multo tempore, tàm *consiliis* medicorum, quàm *formulis* multis atque variis, obsecuti, tamen vel planè nullum, vel simpliciter transitorium, imò evanidum, levamen inde senserant, *quantitate* maximè sangvinis abundante, & *commotione* hujus conspicua. Cum rude-donatis universis illis inanibus tentaminibus, tempestivas *sangvinis ventilationes* illis svasisset, earumque rectè *tempestivum* usum: in eum sensum gratias ab ipsis actas reportaverit, ut, si non utique ab universis suis incommodis ita liberatos sese affirmare possent, tamen & sensibiliter *sublevatos* prædicarent, & nominatim nimio *plus*, quàm ipsis ante hâc sub usu methodorum diversarum, obtigerat. Sub quibus interim, non solùm molestissimæ assiduæ medicamentorum ingurgitationi (ne quid dicatur de heteroclitâ talium efficaciâ, loco speratæ) obnoxii fuissent. Sed omninò etiam Pharmacopæis, tanquam perpetui Pensionarii, sine omni usu tan-

quam

quam adjudicati. Secundum locum occupare poteſt, hujus ipſius rei velut exemplar aliquod, in Matronâ, generis atq; virtutum ſplendore inſigni. Hæc uti ſtaturâ, ut vocant, corporis, procerâ inſtructa, ſpongioſâ inſuper texturâ, qualem *ſangvineo-phlegmaticam* vocant, conſpicua erat, ſana cæteroquin, & in *diætâ pleniore*, imò ſic ſatis *lautiore*, conſtituta, *commotionibus* tamen animi nequaquam vacua, quas etiam *ſupprimere*, veriùs *diſſimulare*, ſtudens, tantò certiora inde in ſuum corpus incommoda invitabat. Corripiebatur tandem anxiis quibusdam *oppletionibus circà præcordia*, *ardoribus* autem valdè ſenſibilibus circà *ſpinam dorſi*, imò velut *intimioribus*: *doloribus* autem *capitis*, mediocribus quidem, veluti perpetuis, vehementioribus autem per vices, imò per occaſiones, exaſperatis. ſub quibus rebus etiam *menſes*, ab ordine ſuo, & menſurâ, plurimùm deflectebant: *appetitus* etiam, *tolerantia* ciborum, *alvi* ſucceſſus, ita variis, ſed univerſim ferè ſummè incommodis, modis fluctuabant, & nutabant, ut omnibus modis maximè incommodam valetudinem toleraret. Urebatur interim medicamentis *multis*, *variis*, & propemodum *aſſiduis*. Meliore, an veriùs pejore effectu, in medio relictum eſto. Interim *viginti thaleris* per annum pro Studio, Conſilio, & Auxiliis, res vix unquam abſolvebatur. Pro circumſtantiarum ratione ſuadebatur ipſi medicationum quidem huc usque continuatarum *omiſſio*, in locum autem ipſarum, tempeſtiva *Venæ Sectio in pede*, matura atque vera *menſium* non tàm promotio, quàm ad debitam *quantitatis* atque *temporis* menſuram, reſtitutio. *Commotionum* autem Sangvinis, quoties illæ reverâ emicant, placidiſſima *mitigatio*. Quibus *conſiliis* effectum eſt, ut illa *nonum* jam ab eô tempore annum, per divinam gratiam, tàm tranquillis rebus corporis ſui tranſigat, quàm ante hoc tempus, ſingulis, inter quaternos, annis, vix novem ſeptimanas abſolveret: Sumtibus in ſubſidia pharmacevtica eo-uſque differentibus, ut, quantùm ad medicamentorum uſitatam Taxam attinet, per

totum annum *duobus thaleris*, pro suo corpore, non indigeat, &c.

VIII.

Nempè, *quid* ita svadendum sive consulendum sit, si in quæstionem veniat, respondemus esse illud utique partim *continentiam* ægri, convenientem veræ *indoli morborum*, in ordine ad *Secretiones* & *Excretiones* materiarum noxiarum è corpore, debitis *successibus tempestivè* quidem, sed tamen non nisi *maturè*, absolvendas. E quibus, cùm in morbis quàm maximè periculosis, *velocis* inquam, atque simul ambigui, exitus, præcipuas partes capessat *Evacuatio proportionata* per auctiorem *transspirationem*, seu, rectè intellectam *Sudationem*; opus tantò magis passim est, ut hæc talis Excretio *consiliô* utique peritô ita dirigatur, ne quid aliter quàm convenit, ibi temerè instituatur.

IX.

Certè enim nequaquam justissima deficit causa, quæ Medicum multoties impellat ad circumspectissimè perpendendum, AN omnino ALIQUID AGERE conveniens, nedum necessarium videatur? Sicut enim, reliquô morbi decursu, sic satis tolerabiliter, in ordine ad *Secretiones* & *Excretiones* materiarum morbidarum, succedente, etiam à sanâ ratione alienum est, eundem ita demùm temerè vel *exagitare* vel *supprimere* atque cohibere & impellere, plus quàm res ferat, nedum ut ulla necessitas exigat: Ita est certè, pro ejusmodi constitutionibus, communissimè satis, imò abundè, si non solùm Medicus ab exhibendis *activioribus* remediis abstineat. Sed etiam patientibus *consilium* solùm illud diligenter inculcet, ut partim patiente continentiâ officium suum faciant, partim evitatis immorigeris & incontinentibus moribus atque motibus, à deterioribus eventibus sibi ita satis caveant,

X.

Primus propemodùm Specimen hujus rei, cordatè æq; atque cum studio, & tanquàm ex institutô, commendavit *Syden-*

denham, in subjecto *Variolarum* atque *Morbillorum*, commendans Medico ad res ejusmodi vocato, potiùs *nihil agere*, & intempestivas quaslibet actiones *dissvadere* ac impedire, quàm intempestivis ausibus, nimiâ commotione sangvini introductâ, proventum nimium exanthematum impellere, eorumque periculoso deinde successui & exitui, verè portam aperire. Illud, quod rem tàm unicè utilissimam, velut ubique pessundat, est nihil aliud, quod mihi PRÆSIDI abundè & notum est, & meritò hinc etiam passim fideliter notatum, quàm *triplex* offendiculum, imò vero præjudicium, gravissimum, & quod miserrimum est, sub illâ monstrosarum phantasiarum circà Theoriam & Praxin Medicam licentiâ, vix ullius Emendationis spem relinquens. Nempe, *primò*, verè salutarium in morbis veluti passuum, in *historiâ* eorundem memorandâ, *neglectus*, adeoque ignorantia in hâc re Medicorum ad hodiernum modulum curiosorum, passim major, quàm ipsius vulgi, patientibus assistendo operam dantis. *Secundò*, par, imò verò dignitate nimiò major, neglectus, *Synergiarum* Naturæ, seu *motuum Oeconomiæ vitalis*, *Conservatoriorum*, *Secretoriorum*, & *Excretoriorum*, proportionatè ad materiæ & efficaciæ ejus noxiæ exigentiam, *augendorum*, atque convenienter *prosequendorum*. Quales, dum infaustæ illæ, & tàm ab omni doctrinâ influxus *causarum*, quàm peritiâ *vere fientium* rerum, alienæ ætiologiæ, simpliciter *directis* morbi quà talis, effectibus, adeoque corporis, & *actionum corporearum*, nudis *passionibus*, adscribit; fieri per rerum naturam aliter non potest, quàm aut similes impedire potius, aut certè minimè omnium talibus, cui subserviunt, usibus adhibere velle. Tertiò, effrænis illa de *medicamentorum efficacia* magnificè sermocinandi impudentia, & inter hæc, tanquam primô locô, *Alexipharmacorum*, Tragicô stylô Elogia. Unde non solùm imperitioribus animus tumet, ad funditùs evertendos, & *directè* atque simpliciter *tollendos* ac eradicandos ejusmodi morbos, qui *venenatæ* causæ & energiæ imputantur; Sed obsedit hæc crudelitas eôusque

que totius propemodum Scholæ Medicæ Promachorum Phantaſium, ut morbis hujusmodi non ſolum nullum certius, ſed paſſim etiam nullum aliud, ad ſalutem præſidium eſſe, prolixè aſſeverent, quàm in ſolis his *Alexipharmacis, Alexiteriis,* imò in genere *Alexicacis*, remediis. Quorum cùm ita largiſſimus enarretur numerus, imprimis autem longè certiore aliô, præter aſſignatum *Alexipharmacum*, communiore *effectu* pollentium, ad morborum talium verum genium communiter *heteroclitô, ſangvinis* & *Secretionum* modeſtarumque Excretionum *motus*, variè, & imprimis intempeſtivè & præpoſterè, exagitare aptô. Fit ita nihil communiùs, quàm ut confidente adeò hujusmodi rerum abusû, exagitationes tales ad periculoſiſſimam meliorum, & verè decentium *motuum*, adverſus ipſum morbum ejusque veras cauſas, vergant, imò pertendant. Cujus cœpti vanitas, uti non ſolùm è verè, imò verò veraciter, æſtimandâ verâ energiâ vulgò enumeratorum *Alexipharmacorum*, omnibus verarum ætiologiarum & ſolerter ſtudioſis & decènter compotibus, non poteſt non liquidò dilucescere. Ita confirmat abundè juſtitiam talibus diffidendi, plenam & inviolatam, omni certè conſideratione & æſtimatione digniſſima illa obſervatio, nullis præoccupationibus ullô modô obnoxia, quod plerique talium morborum, imò vero talium patientium, ſine ullis ejusmodi deprædicatis remediis, nihilô tamen minùs *feliciter*, non ſolùm vitæ ſuæ pericula evadant, ſed etiam omninò *nihilò laborioſiorem* totius morbi decurſum ſentiant. Imò verò, ſi ſine ullô præjudiciô animus ſincerè dirigatur ad ea, quæ nimiùm quàm verè circà has res fiunt, & nominatim præcipuè circà & *Variolas* & *Morbillos*, illi qui talibus rebus *non* utuntur, ſincerè *tranquilliorem* totius effectus decurſum experiantur, quàm illi, qui decantatis ejusmodi remediis non ſolummodo utuntur, ſed ea quàm maximè diligenter & affatim uſurpant.

XI.

Eſt itaque, inquam, minimè ullum aliud certiùs fundamen-

mentum, bona *Consilia* ægris suppeditandi, quàm, quod ab ipsis *morborum*, eorumque *causarum*, & tandem *vitalium Secretionum & Excretionum*, eorumque *mensurarum*, providis æstimationibus atque imitationibus, dependet. Interim, ficuti imprudens aliquis, & à veri rerum intellectus æstimatione abhorrens, horridus Censor, arbitrari posset, quasi tale *consilium*, quod nullam æque directam *Artem* commendet, sed nudis *naturæ* vestigiis insistere jubeat, non debeat pro re magni momenti existimari. Exemplô superbi illius viri militaris in sacris historiis, *Naeman* Syri, qui Prophetæ nudum *Consilium*, ut in *Jordane* septies sese ablueret, nullô aliô argumentô, aspernabatur, quàm illô, quòd Propheta potiùs ad illum solenniter prodire, & Dei sui nomen super ipsum invocare debuisset: Est tamen meritò atque manet hujusmodi, modò rectè, *consulendi* dignitas, in justissimô certè pretiô. Cùm enim ingenium humanum, non solum in genere magis undique propendeat ad *vetita*, & semper ferè ea sequi malit, quæ minùs, quàm quæ rectè facta haberi mereantur: Verùm etiam tantò magis illi mortalium, qui Medicorum auxilium præ aliis magis trepidè requirunt, passim certè impatientissimi adeò sint, ut nisi ipsis non solùm *Consilia* proponantur, sed vel Edicta veluti sub clausulâ pænali, promulgentur, nihil bonæ frugis ab ipsis expectare sit integrum. Ubi inde, nisi ipsis etiam *Consilia* recta, & quidem cum prædictione *periculorum*, nisi dictô audientes sint, impendentium, præbeantur, solis interim *medicamentis*, imò quàm maximè contrà omnem consultam bonam continentiam, inanis sit usus, & irrita efficacia: Est utique pro *artificiô* non exiguô reputandum, non solum veram *rationem* harum rerum rectè perspectam habere, sed etiam *usum* earundem, *quando* & *quantùm*, expedit, rectè, *ordinare*, & ad veram sui efficaciam *instruere*, didicisse.

XII.

Non ita rara certè aut ignota sint hujus generis specimina; ubi v.g. peritus & simul cordatus Medicus, de constitutio-

tutione aliqua præsente patientis interrogatus, *consilium* profert, ut *placidè, consideratè, ordine* atque *methodô*, negotium geratur, cavendo à repentinis *violentioribus* procedendi modis, Secùs si fiat, non solùm *incommoda* impendentia, sed passim etiam *pericula* prædicit, & quidem etiam ex affectibus nisi ita pervertantur, totô quod ajunt genere innoxiis, & nihil periculosis. Sicubi vero impatientia ægrorum, susurrus intercurrentium sciolorum sodalium & notorum, imò vel immediata ingestio impudentium promissorum, tales in transversum agat, ut spretis sanioribus *consiliis* atque monitis, variis pollicitationibus sese permittant, iisque, secundùm nativam illarum indolem, nequiter tandem fallentibus, *sanitatis, vitæ* securitatis, imò totius corporis *integritatis*, ad minimum *temporis*, certissimè omnium autem *sumtuum*, varias jacturas, periclitationes, imò damna, incurrerint, tunc serò tandem ad irrita illa vota revertantur. Hätte ich doch nur dem ehrlichen Mann gefolget / wahrscheinlich stünde es besser mit mir / und hätte nicht umsonst so viel Zeit so viel Gedult / so viel Schmertzen / so viel mehreen Abgang meiner Gesundheit / alle meine Kräfften / so viel Geld und vergebliche Kosten / zu meinen grossen Verdruß und Schaden / liederlich verlohren.

XIII.

Audeo profectò asseverare, summam hanc esse, & omnibus studiis atque animi judiciosâ industriâ quærendam *artem*, summum illud *artificium*, quô corpus humanum non tàm constructum, quàm *instructum*, & saluberrimis *motuum* conservatoriorum legibus circumscriptum est. Quæ si rectè in effectum deducantur, etiam sine *extranearum* rerum adminiculis corpus ab impendentibus damnis liberari possit; imò vero ex adversô, non modò paucissima, sed longè verius nulla suppetant ejusmodi *adventitia* subsidia, quorum qualicunque tandem energiâ, periclitanti corporis Oeconomiæ consuli & verè subveniri possit, *sine* horum, *consiliô* maxime noscendorum atque *regendorum*, domesticorum præsidiorum, dexterrimâ *Synergiæ* conservatione & subordinatione.

Quò

Quò intuitu tantùm abest, ut hoc *consulendi* fundamentum, ab ullô homine rationis fuæ compote, elevari, aut ab *artificiosissimæ* agnitionis atque gubernationis objectis secludi possit, ut potiùs in ejus verâ cognitione atque peritâ administratione illud ipsum totum situm sit, quod verum *Medicum* à nudô *Empiricô*, ad nullam peculiarem circumstantiam vel alligatô, vel attentô, verè & in solidum distingvit, & certè in perpetuum distingvet.

XIV

Una super est, conditio, hæc *Consilia* premens, quæ aliàs à *Consiliô*, nisi quidem inane illud esse debeat, vulgò minimè abesse jubetur. Est hæc *facilitas*, imò potius *facultas*, consilium in *effectum* deducendi. Posset autem videri, quasi illa consilia, de quibus nobis propriè sermo est, paulò magis exposita sint difficultatibus, quàm ut spem aliquam certiorem in illis collocare integrum videri possit. Cum enim patientes multi, non nisi κατ' ἀντίφρασιν tales sint: Sæpe numerò etiam Medicus, non nisi perditis jam per mala regimina rebus, demùm in auxilium vocetur: Præterea vero & *Medicorum*, & imprimis Materiæ Medicæ Commentatorum, libri, passim, tantò magis autem facundorum Practicorum animositas, nihil nisi *generosa* remedia, summam, imò *divinam* efficaciam, & ipsi vitæ, *directè* & in radice, salutifera inventa, illis, etiam per trivia legendis, encomiis deprædicent, ut in tali Medicinæ felicitate, non solùm ægrotare, sed propemodum mori, pudere debeat. His rebus certiùs atque cordatiùs responderi non potest, quàm, primò, nec omnes patientes unâ eâdemque intemperantiâ laborare: neque propterea tamen etiam justam spem deesse, quod illis etiam utiliter svaderi possit, qui aliquantò pejus morati sunt, modò partim modestè, utilitas obsequii, & quidem non tàm Medici *edictis*, quàm *naturæ* inviolatis legibus ferendi, promittatur, modò, quod ferè impatientissimos mitigat, certi, imprimis autem passim ingentis *periculi* alea, seriò pandatur atque declaretur: Qui verò utique etiam laudabilibus monitis contemtis, suæ potiùs intem-

C periei

periei, indulgere non desistunt, relinquantur utique Experimento effati illius (apud Livium, Magnesii,) *Quemlibet sub periculô insanire.* Quantum autem ad *secundum*, sicuti certè ex hactenus à nobis dictis, nemo conficiet, quasi nos simpliciter in omnibus affectibus, aut promiscuè omnibus illorum temporibus, nedùm præterea, *omnia*, *soli consiliô*, sine etiam auxiliis quærendis, tribueremus, Undè etiam prudens Medicus facilè dijudicabit, ubi, & quantum, *consiliô* sit locus, ubi verò vicissim *auxiliô* opus Ita occurrunt tamen profectò minimè etiam rari ipsi tales casus, ubi ab inauspicatis *auxiliis*, in graves angustias conjectæ res, bonô *consiliô* iterùm expediuntur: Et præcipuè ut plurimùm illô, ut à pessimorum istiusmodi artificiorum ulteriore usu *desistatur*. *Tertium* autem, quod attinet, ne quid de *pollicitatorum* illorum justissimô neglectu dicamus, de prædicatis certè illis medicamentorum energiis, nunc quidem condigna dicere neque tempus fert, nec ipse animus unde illud dixisse satis fuerit, quod in genere quidem, utique omnibus votis optandum esset, ut illa, tantâ audaciâ, ne plus dicam, non solum venditata, sed etiam passim sub hâc autoritate publicè magnô pretiô vendita, varii generis, sed tamen omnia ad *summas res*, *sanitatem absolute*, imo *vitam* conservandam, & maxima quælibet damna, (imò antè omnia venena,) non magis avertenda, quàm subvertenda, nedum sarcienda, dilaudatæ res, sine *veritatis opprobriô* his necessitatibus adhiberi possent. Quamdiù autem hæc longè absunt ab eô quod verbis memoratur, habebunt certè sibi Prudentiores longè magis commendata *Consilia*, rebus, quæ *verè sunt*, superstructa ac intenta: Quemadmodum etiam de reliquo sua luce radiat, quod, ubi *vera* magis *directa auxilia* suppetunt, *Consiliis* non latiùs sit opus aut usûs, nisi quantùm ad istorum veram directionem & *administrationem* ducunt. Undè & *Consiliis* sua veluti ditio, & *auxiliis*, intemerata manere potest atque debet.

XV. Cæ-

XV.

Cæterum, pro feliciore utique *Consiliorum* in *usum* debitum deductione, multum situm est, in illorum qui ægro *assistunt*, imò solùm adstant, prudentiâ, atque *conversatione*, tàm *solerti*, quàm ipsâ quoque *patiente*, maximè omnium autem, si impetrari possit, *peritâ*, nempe hominum, non solùm in genere cum ægris, sed maximè in specie *similia passis*, jam versatorum, & ipsô usu, quid tales benè aut malè ferant, edoctorum. Equidem *Hippocratis* tempore usitata methodus, nullo certè modo contemnenda, erat, ut Medicus *discipulum*, seu *ministrum*, *rerum* harum scientiâ jam instructum, ægro *assidentem & assistentem* daret, qui ut omnia ex præscriptô, nempè ad *consilium*, fierent, invigilaret. Cùm autem hos mores hodierna tempora minimè ferant, sufficit illud agere, ut quæ *consulere* verè ex usu, imò necessarium, videtur, illa satis *disertè*, sine *ambiguitate*, & satis *severè*, si quid imprimis *periculi* imminet, tàm ægro quàm assistentibus, commendentur.

XVI.

Consistit itaque omninò vera energia *Consilii* Medici, I. In observatione atque discretione quasi *necessitatis*, aut certè confessæ *utilitatis*, Ne *gratis consulantur supervacua*. II. In justa atque vera *inventione*, quid verè utile consuli debeat seu suaderi, ubi utique *naturæ consilia* callere, eorumque velut *interpretem* esse Medicum, convenit: Ut, inquam, principiorum nobiscum natorum *conservatoriorum*, quasi Patronum sese gerere, intelligat Medicus: Adversus *opiniones* & *concupiscentias* adventitias & adscititias, *jucundi*, *adversi*, *acceptabilis* & *molesti*. III Ut consiliis, antè omnia *necessariis*, *facultas* etiam executionis constet, aut certè non ita difficilis sit executio, quin à *morigeris* ægris, & maturam periculorum præoccupationem debitè agnoscentibus, eique adeò operam navantibus, omni modo præstari possit. IV. Vt utique rectissimè intelligat Medicus, quid *positivè*, *agendum* consulere possit atque debeat, quid autem,

priva-

privativè, *omittendum* atque *cavendum* monere deceat. Ubi certè multoties *consilia consiliis contraria* necessaria esse inveniet. Ubi V verorum hujusmodi, imò *veracium*, *consiliorum* dignitas justa, adeò evidentissimè, ab omnibus prudentibus agnoscetur, & illa ab *otiosarum* rerum censu eximet, ut sine omni dubio facillimum futurum sit intelligere, quomodo tum *necessitatem* consiliorum naturæ verè consentaneorum, & secundum veritatem *comprehendere*, & secundùm veram efficaciam *disponere*, & in justo *ordine* atque *tempore præscribere*, nimiò majus sit *artificium*, & nimiô major *peritia*, quàm falsas quasdam traditiones atque narratiunculas, de *mirificâ efficaciâ* aliquot centenorum remediorum, *memoriter* didicisse, eorumque nomina, imò etiam prolixa elogia, vel in locos communes descripsisse. Vel planè in ipsam etiam memoriam impressisse, & illa, sine ullius creaturæ, (*Divinæ*, sed solarum *humanarum*, Practici, & Pharmacopolæ) utilitate, recitare aut præscribere posse.

XVII.

Hancitaque rem, *Consiliorum* inquam Medicorum veracium atque salutarium, subministrationem, etiam SINE nedum CUM aliis *remediis*, utilissimam, imò adversùs *alienorum* remediorum vanas commendationes, necessariam, dignam meritò duximus, quam multis, *in speciem* quidem operosis, reverà autem vel frustrà, & præter rem prolixis, vel penitus *ambiguis*, imò *periculosis*, aliis artificiis, non tàm ad latus ponamus, quàm re verâ, & maximô jure meritoque, anteponamus, idque solenni hoc Specimine publicè Eruditorum disquisitioni sistamus. Quod cùm hucusque, secundum summa sui capita, quantùm satis, peregisse confidamus, sistimus propterea hìc pedem, atque divinæ gratiæ pro benignissimè suppeditatis viribus, gratias devotissimas nuncupamus.

SOLI DEO GLORIA.